

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput XVII. De dispositionibus ad sacramentalem Communionem, de hujus
frequentia, & maxima utilitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83707](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83707)

terræ mandatum sequenti die repertum est extra tumulum, narrat S. Gregorius Magnus lib. 2. Dialog. cap. 24. confirmat. que plurima eruditione Mabillon in Annal. Benedictinis lib. IV. cap. 8. num. 11. Aliquando usitatum fuisse, ut sacrum Christi corpus collocaretur supra pectus Episcopi vitæ functi, demonstrat ex Beda, & Amalario Fortunato eruditus Menardus in notis ad Sacramentarium Gregorii n. 680. Quo in loco etiam probat S. Benedictum facto superius narrato non violasse canones, qui prohibent Eucharistiam dari mortuis, cum adversetur quidem Conciliis communio mortuis porrecta, non vero collocatio Eucharistiæ supra pectora defunctorum: quod & annotarunt Mabillon citato in loco, & Patres alii S. Mauri in Editione Gregoriana tom. 2. pag. 255. Perperam ergo de huiusmodi historiis quidam dubitant, ut facit in suo Commen. de Sacram. q. 6. c. 5. Gaspar Juenin.

13.
Varia ob
rationes.

Originem dandi mortuis communio- nem repetit Cl. Lupus in canonem LXXXI. 1. Trullanum ex hisce causis: prima est, quam insinuant Dialogi S. Gregorii, & exempla producta, ne cada- vera è sepulchro ejicerentur: altera, ne demones in defunctorum corpora baccharentur ac furerent: tertia, ut qui vivi Eucharistiam non perceperant, juvantur saltem præsentia sacrosancti Viatici. Doctissimi viri conjecturas con- firmo ex iis, quæ in eundem canonem Trullanum scribit Theodorus Balsamon: *Quod autem, inquit, sanctus Panis an- tistitibus post mortem tradatur, & sic sepeliantur, existimo hoc fieri ad aver- tendos demones, & ut per ipsum, tan- quam Viaticum, deducatur ad cælum, qui magna & Apostolica benedictione di- gnus est habitus.* Basilii Poncius parte

1. Variarum disput. p. 137. affert cau- sam aliam, nempe, ut hoc ritu commu- nionis avocarentur homines à supersti- tione Gentilium, qui mortuis obulum imponebant ori, Acheronti pro ratis naulo persolvendum; unde Juvenalis Satyra 4. de quodam paupere inquit:

Jam sedet in ripa, tetrumque no- vitius borret

Portumæ, nec sperat cænosi gurgi- tis alvum

Infelix, nec habet quem porrigat ore tridentem.

Ejusdem superstitionis profert vir do- ctissimus testimonia complura ex Lucia- no, Apulejo, aliisque scriptoribus Ethnicis.

Quæcunque fuerit origo ejusdem con- suetudinis, vetat, ne communio detur mortuis, præcatus canon 83. Trulla- nus his verbis: *Nemo mortuorum cor- poribus Eucharistiam communicet; scri- ptum est enim, Accipite, & comedite. Mortuorum autem corpora non possunt accipere nec comedere.* Extat consimilis canon in Codice Ecclesiæ Africanæ, & alius item synodi Antisiodorensis, quos omnes affert pag. 135. ejusdem Operis Basilii Poncius, necnon Parte 2. in Canones Christianus Lupus. Abiit pa- riter in desuetudinem mos collocandi Eucharistiam supra pectus defunctorum: ipsorumque quieti satis consultum est benedictione cæmeteriorum, quæ Pon- tifex benedicendo munit crucis signo, *ne demon accedat, purgat lustrali aqua, ut mudentur ab omni spurcitia iniqui- tamento, & immundorum spirituum in- fidiis, oratque ut defunctis ibi sepelien- dis Deus tribuat quietis sedem, & ab omni incurfione malorum spirituum tute- lam.* Vide Pontificale Rom. P. 2. tit. 6.

14.
Nunc verò
est prohibi-
tum.

CAPUT XVII.

De dispositionibus ad sacramentalem Communionem, de hu- jus frequentia, & maxima utilitate.

SUMMARIUM.

1. Dispositio alia Corporis, alia Animi.
2. Communicantes sint Jeiuni ex præcepto Ec- clesiæ.
3. Etiam feria V. Majoris Hebdomadæ.
4. Ut petunt Canones plures.
5. Exceptum est a firmi periculosi, & pauci alii.
6. Et quidem Jeiuniò Naturali.
7. Sint etiam mundi carne, saltem de con- silio.
8. Non sunt repellendæ mulieres menstruales.
9. Sint corpore reverentes.
10. Et animò mundi à culpa lethali.
11. Præsertim à gravi inimicitia.
12. Olim Communiò erat frequentissima.
13. Successivè pia consuetudo refriguit.
14. Exceptis Monachis.
15. PP. & Canones quidam suadent frequen- tem Communionem.
16. Alii nec laudant nec vituperant.
17. Omnes dissuadent nondum deposito affectu peccandi.
18. Regulæ generales de frequentatione Com- munionis.
19. Effectus S. Communionis.

PLURA

7.
Dispositio
alia Corpo-
ris, alia
animi.

PLURA hoc uero in capite comprehendimus, quæ cum ad didactionem, institutionemque pertineant, tam brevitate trademus, ut quæ in aliorum scriptis dispersa sunt, hic simul occurrant, & recentiorum Theologorum præcepta, veteris etiam disciplina inserta notitia, proponantur, & illustrentur. Ad faciam itaque cœnæ uniorum accessuri debent esse corpore: nimoque dispositi. Ad corpus attinent jejuniū, castitas, habitus: ad animum vero recta conscientia, injuriarum obliuio, aliarumque exercitia virtutum.

I.

2.
Communicantes sunt
jejun ex
præcepto
Ecclesiæ.

De communicantium jejuniū primò scimus non esse illud divini præcepti, sed traditionis Apostolicæ: nam *liquido apparet, quando primo acceperunt discipuli corpus & sanguinem Domini, non accepisse jejunos*, ait Augustinus epist. 118. nunc 54. ad Januarium cap. 6. nec invenitur in sacris literis præceptum Domini, ut nonnulli jejuni communicent. II. At commendat idem jejuniū Apostolica traditio, & præceptum Ecclesiæ. Hujus traditionis tellem habemus Tertullianum scribentem lib. de Corona Militis, sumi Eucharistiæ Sacramentum antelucanis, catibus, & lib. 2. ad Uxorem cap. 5. *ante omnem cibum*. S. Cyprianus Epist. 63. ad Cæciliū, Basiliius hom. 1. de jejuniō, Chrysostomus hom. 27. in Epist. 1. ad Corinth. & 9. ad Populum Antiochenum idem aperissime tradunt. Augustinus verò post præcitata verba eandem traditionem comprobatur usu universalis Ecclesiæ, simulque demonstrat jure optimo fuisse institutam his verbis: *Nunquid tamen propterea columinandum est universæ Ecclesiæ, quod à jejuniis semper accipitur? Ex hoc enim placuit Spiritui sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius Dominicum corpus intraret, quam ceteri cibi*. Afferunt Augustinianam rationem Magister in 14. Sent. dist. 8. S. Thomas 3. p. q. 80. art. 8. & quotquot subsecuti sunt Scholastici. III. Non repugnare hanc traditionem exemplo Christi demonstrat eo loci Augustinus subjiciens: *Neque enim, quia post cibos dedit Dominus, propterea pransi, aut cœnati fratres ad illud sacramentum accipiendum convenire debent, aut sicut faciebant quos Apostolus arguit, & emendat, mensis suis ista miscere*. Namque Salvator quo vehementius commendaret mysterii istius altitudinem, ultimum hoc voluit infingere cordibus, & memoriæ discipulorum, à quibus ad passionem digressus erat. Reddit rati.

A. P. Berti Theol. Tom. VII.

tionem alteram Cyprianus laudata ad Cæciliū Epistola scribens, *Christum offerre oportebat circa vespem diei, ut hora ipsa sacrificii veteris Testamenti ostenderet occasum*. Similia habet Paschasius in libro de Corp. Dom. cap. 20. ubi ait, voluisse Dominum prius pascha typicum complere, ut inde ad verum Paschæ Sacramentum transiret. IV. Recesserunt ab ea universalis consuetudine quidam Aegyptii, qui apud Sczomenum lib. VII. H. Ec. cap. 19. die sabbati sub vespem convenientes jam pransi sacra mysteria percipiebant. Nonnulli etiam, licet aliis diebus communicarent jejuni, feria tamen quinta majoris hebdomadæ id faciebant cœnati, in commemorationem postremæ Cœnæ Domini; arque hunc morem in quibusdam Africanis Ecclesiis ætate sua adhuc perseverasse affirmat Augustinus citata ad Januarium Epistola cap. 7. ut recte observarunt viri doctissimi, Joannes Bona lib. 1. Rerum Liturg. cap. 21. num. 3. Schelstratius de Ecclesia Africana dissert. 3. cap. 7. num. 13. & Lupus in canonem 29. Trullanum tom. 2. pag. 911. Hunc tamen morem universalem non fuisse eo loci asserit sanctus Pater his subjectis verbis: *Hoc tamen non arbitror institutum, nisi quia plures, & prope omnes in plerisque locis eo die lavare consueverunt: & quia nonnulli etiam jejuniū custodiunt, mane offertur propter prandentes, quia jejunia simul, & lavacra tolerare non possunt, ad vespem autem propter jejunantes*. Irrepsit eadem consuetudo in Gallicanam Ecclesiam, ut constat ex can. 9. secundæ synodi Matisconensis. Alio autem perverloque sine Priscillianistæ sacrificabant, & communicabant soluto jejuniō, scilicet quia dogmatizantes cum Marcione corpus Christi phantasticum, veram ipsius mortem negabant, & recolendam esse dicebant absque jejunii tristitia. Postremo consuetudinem communicandi post cœnam amplexi sunt hæretici Hulsitæ damnati an. 1416. in synodo Constantiensis. V. At reprobarunt prænaratam consuetudinem Ecclesiæ canones. Trullanus XXI. Canones ad hunc modum se habet: *Carthaginensis synodi canon dicit (is est 29. Synodi III.) ut Sancta altaris nonnisi à sobriis hominibus peragantur, excepto uno die in anno, in quo cœna Domini peragitur; tunc fortasse propter aliquas in iis locis occasiones Ecclesiæ utiles sanctis illis Patribus hac dispensatione usis. Cum nihil ergo nos inducat, ut accuratam observationem relinquamus, statuimus Apostolicas, & paternas traditiones sequemur*.

Hh

9.
Etiam feria
Vta Majoris
Hebdomadæ.

4.
Ut perung
nem Ecclesiæ
canones.

sequemur

sequentes non oportere in Quadragesimæ postrema septimana quinta feria jejunium solvere, & totam Quadragesimam injuria afficere. Reliquos canones vide apud Bonam, vel Lupum citatis in locis.

5.
Excipiuntur
semper infir-
mi periculo-
si, & pauci
alii.

VI. Ab hac lege jejunii excipiuntur sess. 13. Concilii Constantiensis, usuque Ecclesiæ infirmi in mortis periculo constituti; parvuli etiam, ubi apud Orientales communione statim post baptismum donantur: necnon sacerdotes, qui inter sacrificandum recordentur peracta consecratione se non esse jejunos, aut post sumptionem hostiæ advertant se calici non apposuisse vinum, aut eis perficiendum consummandumque foret sacrificium alterius sacerdotis subito morbo correpti: de quibus, aliisque casibus accurate pertractant Suarez, & Sylvius in 3. p. q. 80. art. 8. Toletus lib. vi. Instit. Sacerd. cap. 15. Natal. Alex. cap. v. art. 2. §. 2. & quotquot de Morali Theologia libros ediderunt. VII. Jejunium, de quo loquimur, est illud, quod appellant *naturale*, atque situm est in omnimoda cibi potusque abstinentia, etiam pharmaci sumpti valetudinis causa: quod constat ex omnium doctorum consensu, ex vetustissima Ecclesiæ praxi, & ex canone 2. Concilii VII. Toletani, præcipientis, ne celebretur Missa, aut percipiatur communio, *post cibum potumque quemlibet minimum*, & habetur cap. *Nihil contra*, Causa vii. quæst. i. num. 16. Non frangunt autem naturale jejunium, (quidquid suadeat rudis, & nimia quorundam anxietas) quæ interius per modum cibi aut potus minime trahuntur, ut manans à capite humor, & saliva post degustatum condimenti alicujus saporem, si statim illud expuatur, necnon pulvis aut fumigium nicotianæ, sive, ut inquit, *tabaci*: quod tamen adeo indecorum est, ut Cinenensis synodus sub mortali indixerit sacerdotibus, ne *tabacum* mandant, vel fumidum glutiant ante rem sacram; idemque synodus tertia Mexicana præscripserit singulis ad sacram communionem accessuris. De qua re vide Franciscum Henno disput. vii. de Euch. q. 2. art. primo circa finem, Vanroy cap. 8. quæst. i. & Monacellum in Formulario Legali tom. i. Tit. 5.

II.

7.
Sint etiam
mundi carne
saltem de
consilio.

Munditiem carnis ad communionem prærequiri demonstrat typus veteris Testamenti, in quo legimus *panes propositionis* datos tantummodo mundis à mulieribus, i. Regum xxi. 4. Utitur hoc exemplo S. Hieronymus epistola 50. num. 30. ad commonstrandum, quod

non debeat contingi panis ille, qui de cælo descendit, ab his, qui *conjugali- bus paulo ante hæere complexibus*: & habentur verba Hieronymi cap. *Sciatis*, c. xxxiii. quæst. 4. num. 1. Satis idem persuadet conditio hujus Panis, purissimi scilicet intemeratæ Virginis filii, cui ad synaxim sacram accedens exhibet corpus suum templum, atque habitaculum. II. Ut vir abstineat ante communionem à propria uxore *tribus, aut quatuor, aut octo diebus*, monet caput *Omnis homo*, de Consecrat. dist. 2. num. 21. exscriptum ex lib. v. Burchardi cap. 22. Eos item, qui matrimonio juncti sunt, *ut aliquot dies à concubitu uxorum abstineant*, hortatur Catechismus Romanus P. 2. cap. iv. n. 58. Non sunt tamen hæc monita absoluti præcepti; nam habetur cap. *Vir*, c. xxxiii. q. iv. num. 7. de sumendo corporis Dominici sanguinisque mysterio virum illum suo relinquendum esse judicio, qui conjugæ non *cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratia utitur*. III. Placet autem mihi admodum regula S. Francisci Salesii p. 2. aurei libri, quem *Philothæa* nomine inscripsit, ubi cap. 20. docet à proxime communicaturo conjugale debitum non esse petendum, nil vero afferre impedimenti, si ei, qui petit, reddatur: nam ut inquit S. P. Augustinus in Ps. 149. *Pro sanctificatione perfecta Deus tibi computabit, si non quod tibi debetur exigis, sed reddit quod debetur uxori*. IV. Caute agendum *περί τῆς τῆς σπέρματος ἐκχύσεως*: de qua legendum est cap. *Testamentum*, dist. vi. num. 1. depromptum ex Epistola Gregorii Magni ad Augustinum Anglorum Episcopum, quæ est 31. libri xii. In ea docet S. Pontifex illusionem non esse timendam, *cum ex naturæ superfluitate, vel infirmitate evenerit*. Secus dicendum, si oriatur ex crapula, ex turpi cogitatione, ex mulierum conortio, atque ex alia hujusmodi causa, libera ac voluntaria. Tali in casu à communione abstinendum, si absque ulla nota fieri possit, docent Theologi omnes cum S. Thoma 3. p. q. 80. art. 6. Alias, ut aiebat Theonas apud Cassianum Collat. xxii. cap. 5. pag. 816 *Si hostis nequissimus, ut nobis cælestis remedii subtrahat medicinam, custodiam sopitæ mentis illuserit, ita duntaxat, ut nullo irreprehensibili interveniente pruritu, nullo contaminetur oblationis assensu, sed egestionem, aut naturali necessitate propulsum, aut recte impugnatione diaboli absque sensu voluptatis elicitam, ad impedimentum nostræ sanctificationis obtenderit*.

8.
Non sunt re-
pellendæ
mulieres
menstruales.

deit, possumus & debemus ad gratiam
salutaris cibi confidenter accedere. Docet
similia Isidorus lib. 3. Sent. cap. 6. rela-
tus dist. 6. cap. *Non est peccatum.* V.
Damnanda omnino est superstitio Sinen-
sium, qui à sacramentis arcent mulie-
res menstruali morbo laborantes, ut da-
mnavit decreto suo à Clem. XI. Bene-
dicto XIII. & BENEDICTO XIV. au-
thoritate Apostolica confirmato Carolus
Thomas Cardinalis de Tournon. Etsi
enim aliquando in usum receptum fue-
rit, ut fluorem sustinentes non partici-
parent *impolluta mysteria*; scimus tal-
men mulierem, quæ fluxum sanguinis
patiebatur, post tergum Domini fimb-
riam vestimenti ejus tetigisse; & ma-
gnum Gregorium laudata ad Augustinum
epistola illam superstitionem hisce ver-
bis prædarnasse: *Femini namque &
menstruus sui sanguinis fluxus agritudo
est; igitur bene præsumpsit, quæ vesti-
mentum Domini in languore posita teti-
git. Quod uni personæ infirmanti conce-
ditur, cur non concedatur cunctis mulie-
ribus, quæ naturæ suæ vitio infirman-
tur?* Depromptum est ex eadem Epi-
stola cap. *Ad ejus*, dist. v. num. 4. ubi
prope finem legitur: *Sancitæ autem com-
munionis mysterium; in eisdem diebus
percipere non debet prohiberi: si autem
ex veneratione magna percipere non præ-
sumit, laudanda est; sed si percipiat, non
judicanda.* Verum de Sinenfium con-
suetudine, ejusdemque condemnatione
plura in suo *Examine* cap. 13. Aloysius
Maria Lucinius nuper ob doctrinam at-
que pietatem Vaticana purpura orna-
tus.

III.

9.
Sunt corpore
reverentes.

Talis quoque in communicantibus re-
quiritur cultus corporis, qui omnem
reverentiam, honestatemque præferat.
Antiqui Tabæenſes Monachi ad *Synaxim*
ingrédientes pellem deponchant ovinam,
ut ex Historia Lausiaca Palladii annotat
ad Collat. 23. Cassiani pag. 853. Alar-
dus Gazæus. Balneo alii utebantur, a-
pud Mabillonium Præf. 1. in sæculum
iv. Benedict. S. Wilfridum sese noctur-
nis horis mundasse lustrali aqua scribit
eo loci Mabillonius, & cap. 55. Con-
cordiæ Regularum Menardus. II. Ex
documentis S. Caroli P. 2. Act. Eccl.
Mediol. pag. 240. debent mares accede-
re cum summa reverentia, manibus pe-
ctori admotis, depositis armis, humili
ac decenti habitu, sed non fordido.
Mulieres autem non sumptuosis vesti-
bus, non intortis crinibus, non vultu
pigmentis illito, non pectore nudo, aut
velo translucido obtecto, sed permode-
R. P. Berti Theol. Tom. VII.

sto habitu, demissoque super faciem
denso velamine. Videſis Natalem Ale-
xandrum de Euch. cap. 5. art. 2. & Ge-
nettum Tract. iv. de Sacram. cap. 11.
quos nemo hac in re cenſet rigidiores.

IV.

Quid vero dicendum de præparatio-
ne animi? Necessaria profecto est gra-
tia *sanctificans*, & animus taliter effe-
ctus, ut sibi non sit conscius alicujus le-
thalis culpæ. *Quicumque enim manduca-
verit panem hunc, vel biberit calicem
Domini indigne, reus erit corporis, &
sanguinis Domini*, inquit Apostolus 1.
ad Corinth. xi. 27. id est, reus erit, *ac
si occidisset, & effudisset*, ait eximius
verbi Dei Præco S. Thomas à Villano-
va Conc. 3. in die Corporis Christi, pag.
edit. Colon. 247. Præmittenda est itaque
peccatorum confessio illis omnibus, quos
conscientia peccati mortalis gravat;
quantumcunque etiam se contritos existi-
ment, habita copia Confessoris, ut defi-
nit sess. xiiii. can. 11. sacrosancta syno-
dus Tridentina. II. Si Sacerdos, cui ex
necessitate incumbit celebrare, Con-
fessario destitutus celebret urgente cau-
sa, absque prævia confessione; mandat
eadem sancta synodus præcitata sessio-
nis cap. 7. *ut quamprimum confiteatur.*
Hoc vero præceptum esse, non consi-
lium; ac præceptum omni sollicitudine
implendum, ubi primum Confessarii sit
copia; constat ex propositione 38. ex
confixis ab Alexandro VII. *Mandatum
Concilii Tridentini, factum sacerdoti
sacrificanti ex necessitate, confitendi
quamprimum; est consilium, non præce-
ptum; & proxima 39. Illa particula
quamprimum intelligitur, cum sacerdos
suo tempore confitebitur.* III. Studium
præsertim est adhibendum, ne quis ac-
cedat ad communionem, quæ est *symbo-
lum unitatis*, odio habens fratrem suum.
Jubet quippe Evangelium Mat. v. 24.
ut irato fratri reconciliemur, priusquam
munus ad altare offeramus; quod mul-
to magis præstandum est divina munera
percepturis. Tertullianus de Orat. cap.
14. plura scribit adversus subtrahentes
osculum pacis, dum vel adstant sacri-
ficio, vel corpus Domini accipiunt: me-
ritoque statuta nostra vetant, ne com-
municet, qui ex animi deliberatione
fratrem aliquem non alloquitur, Const.
p. 3. cap. 17. num. 6. Ut enim præclare
inquit Augustinus Tract. xxvi. in Joan-
nem num. 11. & cap. *Panem cælestem*,
de Consecr. dist. 2. num. 64. *Si dimittis,
dimittetur tibi: securus accede, panis
est; non venenum. Sed vide, si dimittis.*

10.
Et animo
mundo a
culpa lethali.

11.
Præsertim a
gravi inimici-
tia.

Hh 4

Nnn

Nam si non dimittis, mentiris: & ei mentiris, quem non fallis. Mentiri Deo potes, Deum fallere non potes. IV. Non dicam de exercendis virtutibus singillatim; nam fidem exigit altitudo mysteriorum, pietatem ac dilectionem commemoratio passionis Dominicæ, humilitatem majestas Altissimi, timorem ipse Judex vivorum & mortuorum, spem denique pretium, quo redemptus est mundus. Non opus est, ut prolixius agatur de re ipsis quoque adolescentulis notissima. Juniores docet Salesius p. 2. cap. 21. operis præcitati: Monachos caput 34. Regularum breviorum Basilii, Jureconsultos cap. *Timorem*, de Consecrat. dist. 2. num. 25. Concionatores laudata oratio 3. Archiepiscopi Valentini, Parochos Catechismus p. 2. cap. 4. num. 57. Theologos S. Thomas 3. p. q. 80. omnes denique Apostolus 1. ad Corinth. cap. XI.

V.

12. Olim Communio erat frequentissima.

Circa frequentem communionem dicam primo, quænam fuerit Ecclesiæ disciplina; deinde, quid canones Patresque tradiderint; demum, quæ regulæ in ea frequentanda servandæ sint, & quidem, ut rigor & laxitas vitentur, ex probatissimorum Scriptorum consensu. Frequentissimam itaque fuisse communionem, & sæpenumero quotidianam, cum exordio nascentis Ecclesiæ fideles convenirent *ad frangendum panem*, haud obscure colligitur ex Actibus Apostolorum cap. 2. vers. 42. Justinus in Apolog. ad Antoninum scribit omnes, qui in agris, vel oppidis morabantur, unum in locum convenisse, conclusisque precibus percepisse Eucharistiam *die, qui solis dicitur*. Addit Tertullianus feriam quartam ac sextam, quibus diebus convenisse fideles ad sacram *Synaxim* docet etiam Epiphanius in Exposit. fidei num. 22. Eo loci *Synaxeos* nomine intelligendam esse Eucharistiam negat in libro de freq. Commun. cap. 9. Antonius Arnaldus; sed immerito: nam quamvis eo vocabulo significetur *conventus* & *colectio*, imo interdum modulatio Psalmorum, ut in Regula S. Columbani cap. 7. & apud Dominium in Vita Mathildis lib. 1. cap. 21. ubi legitur,

More suo sanctis surgit cantare Synaxim;

nihilominus apud Græcos designari eadem voce divinæ participationem Eucharistiæ testatur Pachymeres non uno in loco in suis annotationibus ad Dionysium. Adde quod olim fidelium conventus sine communionem Eucharisticam, aut nunquam, aut perraro celebraban-

tur. Annumerat Basilius prædictis feriis sabbatum, diesque cultui Martyrum destinatos, in sua ad Cæsariam Patriciam epistola. II. Frigesciente posthac devotione communio primum coarctata fuit ad singulos dies Dominicos, in quibus nunquam olim fuisse prætermittam scribit auctor sermonis xxv. inter adscriptos Ambrosio, & in libro de Divinis Off. cap. 120. Joannes Beletius; ubi ait etiamnum in Græcia sub anathemate eum puniri, *qui à tribus diebus Dominicis non communicaverit*. Atque hoc etiam in desuetudinem abeunte, indicta est communio sub præcepto in tribus solemnitatibus, ita ab eodem Beletio enumeratis, *Modo autem nos tenemur in tribus solemnitatibus, nimirum Paschate, Pentecoste, & Natali*. In cap. *Omnis*, de Consecrat. dist. 2. definitur, eum, qui iisdem tribus diebus à communicando abstinuerit, non esse *inter catholicos* connumerandum. Lateranense Concilium coarctavit postea communionis præceptum ad Resurrectionis Domini solemnitatem, ut dictum est supra. III. At Monachi semper conlueverunt ad Eucharistiam accedere semel in hebdomada, aut singulis saltem mensibus. De Tabennensibus dixi paulo supra ex Alardo Gazæo, qui ex Palladio, & Cassiodoro etiam refert abbatem Hellen vectum à crocodilo transisse ingentem fluvium, ut sacerdotem accerseret, ne diutius monachi divino cibo carerent. Vivente S. Benedicto monachos omnes in solemnioribus diebus simul communicasse demonstrat Mabillon Præf. 1. in sæcul. iv. num. 168. Idem servant instituti nostri fratres, juxta Ordinis Constitutiones parte 1. cap. 9. Ut monachi *in prima Dominica mensis cujuslibet semper communicent*, statuit Clemens V. in Viennensi Concilio, sive caput, *Ne in agro Dominico*, Clementinarum lib. 3. tit. 10. num. 1. §. *Sane*. Atque hæc sunt, quæ ad disciplinam & consuetudinem spectant.

VI.

Suadent vero Patres, & canones communionis frequentationem, Cyprianus præsertim in libro de Orat. Dominica, Basilius prælaudata ad Cæsariam Epistola, quæntem Chrysostomus hom. v. in primam Epist. ad Timoth. Horum testimonia, cum ea collegerit Natal. Alex. lib. 2. Theolog. Moral. cap. 5. gratia brevitatis prætermitto. Ad frequentem præterea communionem hortatur Tridentina synodus sess. XI. cap. 8. S. Gregorius VII. in epistola ad Comitissam Mathildem conscripta an. 1073. Theodulphus Aurelianensis in Capitul.

13. Successive pia Consuetudo refringit.

14. Exceptis Monachis.

15. PP. & Canones quidam suadent frequentem Communionem.

Capitul. num. 44. jam ab anno 797. exaratis. Virginitas præsertim, qui nondum lascivientis ætatis vitio labefactantur, ac provectæ ætatis hominum, qui peccare desinunt, juxta Concilium quoddam Cloveshovix an. 747. canone 23. usus communionis debet esse frequentior. Idem docuit postea Salesius parte 2. cap. 2. adhibito exemplo cerasi Aproniani, mali armeniaci, fragorum, aliorumque fructuum, qui saccharo confecti diutius servantur. II. Quidam Eucharistiæ frequentationem nec laudant, nec reprobant. Laudantur Augustini nomine, etiam citato in loco à Salesio, hæc verba cap. Quotidie, de Consecr. dist. 2. num. 13. *Quotidie Eucharistiæ communionem percipere nec laudo, nec vituperor. Omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo, & hortor: si tamen mens sine affectu peccandi sit.* Hæc verba sunt Gennadii in libro de Eccles. Dogmat. cap. 53. qui falso adscribitur Augustino. Sunt tamen sancti Patris, & excerpta ex Epist. 54. ad Januarium cap. 3. verba, quæ in eodem cap. Quotidie, sequuntur, parum præcedentibus abimilia: *Faciatur unusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum. Neuter enim eorum exbonorat corpus & sanguinem Domini, si saluberrimum Sacramentum certatim honorare contendunt. Neque enim litigaverunt inter se, aut quisquam eorum se alteri præposuit, Zachæus, & ille Centurio, cum alter eorum gaudens in domum suam suscepit Dominum, alter dixerit, Non sum dignus, ut intres sub tectum meum. Addit paulo post Augustinus hanc similitudinem, Quod in primo populo unicuique manna secundum propriam voluntatem in ore sapiebat: & concludit, Contemptum solum non vult cibis ille, sicut manna fastidium. Adhuc eandem moderationem S. Hieronymus, qui Epistola 30. aliàs 50. ad Pammachium ait: Scio Romæ esse consuetudinem, ut fideles semper Christi corpus accipiant; quod nec reprehendo, nec approbo. Unusquisque enim in suo sensu abundat. III. Cæterum Patres docent illis à communionem esse abstinendum, qui adhuc habent voluntatem peccandi, ut constat ex præcitato cap. Quotidie, necnon eis, qui eadem die utuntur uxoris amplexibus, de quibus loco nuper laudato Hieronymus: *Eorum conscientiam convenio, qui eodem die post coitum communicant, & juxta Persium noctem sumine purgant.* Alludit Hieronymus ad Satyrum 2. Persi, qui de profano lumine ad sacra post nocturnum inquinamentum accedente:*

..... Tiberino in gurgite mergis
Mane caput bis, terque, & noctem flumine purgas.

Ac ne repetam, quæ dixi secundo paragrapho, his, qui scelerate vivunt, atque in eadem peccata prolapsuntur, Eucharistiæ perceptionem *nil ad emundationem proficere*, docet lib. 1. Sent. cap. 24. S. Ilidorus relatus in cap. Qui scelerate, de Consecrat. dist. 2. n. 24.

VII.

Verum quid ex varia hac disciplina, atque ex his Patrum docuentis pro frequentatione communionis inferitur? Principio illud quidem, quod utilis est frequentius communicare, quam à communionem desistere; perniciosum autem contemnere, aut satiare cibum manna præstantiorem. Atque id commendant consuetudo nascentis Ecclesiæ, & Conciliorum ac Patrum monumenta saluberrima. Adde, quod ex parte Sacramenti semper est utilissimum, si sumatur, ut docet q. 80. art. 10. S. Thomas verbis Ambrosii lib. 14. de Sacram. cap. 6. num. 28. quæ etiam extant in Decreto, de Consecrat. dist. 2. num. 14. *Si quotiescunque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, debeat illum semper accipere, ut semper sibi peccata dimittantur. Qui semper pecco, semper debeat habere medicinam.* II. At ex parte summentium, si desint prænarate dispositiones, nulla utilitas ex Eucharistia percipitur, sed, si sumatur sacrilege, maximum detrimentum, & reatus sceleris omnium gravissimi. Etiam in dispositis, ut docet Augustinus, commendari potest Centurionis humilitas, si nempe censeant se indignos, qui Christum recipiant; quamquam, ut recte animadvertit Sylvius in præcit. art. 10. tom. 14. pag. Vener. edit. 276. abstinentia communionis oriri solet ex timore, frequentatio autem ex amore: atque sunt, quæ ex amore procedunt, reliquis operibus laudabiliora. III. De frequenti autem communionem has regulas trado. Prima est Salesii Philotheam alloquentis parte 2. cap. 20. ut qui caret affectu peccati, atque sacra synaxeos desiderio inflammatur, ad eam *singulis Dominicis diebus* accedat. Altera est S. Bonaventuræ in 14. dist. 12. part. 2. q. 3. ut qui innocenter vivit, virtutemque sectatur, atque imitari studet nascentis Ecclesiæ pietatem ac devotionem, (quod nullus debet de seipso præsumere) arbitrio prudentis Confessarii etiam *quotidie* communicet. Tertia est pii doctique Scriptoris Ludovici de Ponte Tract. xiv. de Christiani hominis perfect.

Hh 3

cap. 6.

16.
Alii nec laudant, nec vituperant.

17.
Omnes dissuadent nondum depositum affectu peccandi.

18.
Regule generales de frequentatione Communionis.

cap. 6. §. 4. ut qui cœlibem agit vitam, & sedulo in Dei obsequium incumbit, proficitque plurimum in exercitatione virtutum, sc̃detur consuetudinem supra à Basilio laudatam, servatamque à monachis sub Apollo abbate, ut refert Palladius cap. 48. communionem sacram percipiendi ter, aut quater in eadem hebdomada. Regula iv. est, ut conjugati Deum timentes, sed officiorum suorum gravati onere, & soluti etiam, qui alteri famulantur, nisi queant frequentius, communicent *quintodecimo die*, aut semel in mense; prout monet eod. loci Salesius. Postrema tandem, & certissima regula est, ut quisque sequatur docti prudentisque Confessarii consilia: is vero mem̃ sit Dominici præcepti non absque causa dati in Exodo c. xvi. 16. de manna, *Colligat unusquisque quantum sufficit ad vescendum*; & moniti, quod legitur Proverbiorum xxv. 16. *Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud*. IV. Postremo à rigidioribus Confessariis memoria tenendæ sunt propositiones duæ ab Alexandro VIII. anno 1690. proscriptæ: prima num. 22. *Sacrilegi sunt iudicandi, qui jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis penitentiam egerint*: altera num. 23. *Similiter arcendi sunt à sacra communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expres.*

VIII.

19.
6. Commu-
nionis effe-
ctus.

Reliquum est, ut dicamus de sacre communionis effectibus. Horum primus est gratia: quæ nos Deo vehementiori charitate conjungit, infirmitatem

corroborat, confirmat fidem; spem erigit, ac spiritali gaudio perfundit. De hac gratia legitur in Clement. de Reliq. & Ven. Sanct. lib. 111. tit. 16. *Dedit igitur nobis se in pabulam, ut quia per mortem homo corruerat, per cibum relevaretur ad vitam: cecidit homo per cibum ligni mortiferi, relevatus est homo per cibum ligni vitalis: in illo pependit esca mortis, in isto pependit vite alimentum. Illius esus meruit lesionem, istius gustus intulit sanitatem: gustus sauciavit, & gustus sanavit. Vide quia unde vulnus est ortum, prodiit & medela; & unde mors subiit, exinde vita evenit. De illo siquidem gustu dicitur, Quicumque die comederis - morte morieris: de isto vero legitur, Si quis comederit ex hoc pane, vivet in æternum. Hic est cibus, qui plene reficit, vere nutrit, summeque impingat: non corpus sed cor, non carnem sed animam, non ventrem sed mentem. Hæc Richardus in iv. dist. 9. art. 1. q. 2. his complexus est versibus.*

*Inflamat, memorat, sustentat,
roborat, auget*

*Hostia, spem reficit, purgat, vi-
tam dat; & unit;*

*Confirmatque fidem, munit, fomi-
temque remittit.*

Aliquando Eucharistiâ conferri per accidens primam gratiam, ostendi lib. xxx. cap. 21. num. 2. Delet deinde communio venialia peccata, præservatque à futuris; ac proinde appellatur à Tridentino sess. xiii. cap. 2. *Antidotum, quo liberamur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præservamur*. His accedit, ut testatur Ecclesia, *pignus future gloriæ.*

CAPUT XVIII.

De variis ritibus in Sacramentali Communione servatis.

SUMMARIUM.

1. De quibus ritibus sit sermo.
2. De fractione.
3. De distributione olim usitata.
4. De dispensatione sub certa verborum formula.
5. Quid de modo?

1.
De quibus
Ritibus sit
sermo.

Ubi de sacre communionis ritu pertractatum erit, finem imponam dissertationi de Eucharistiæ Sacramento. Pertinet autem ad illius ritus noticiam fractio panis; distributio, verborum formula, & subsequens ceremonia; peculiaris item modus commu-

6. Præsertim in Missis defunctorum;
7. Aut in nocte Sancta &c.
8. Quid in feria V. Cænæ Domini.
9. Quid in Communione privata?
10. Et Communione infirmorum?
11. De ritu pontificio speciali.

nicandi in Missa cum simplicis sacerdotis, tum Pontificis, præsertim feria v. majoris hebdomadis, deinde extra Missam, ac demum quando Eucharistia deferenda est ad infirmos. De his vero ii, quibus notationes hæ nostræ minime satis erunt, poterunt perlegere Josephum Vice-